

JAK POMÓC DZIECKU W OPANOWANIU POPRAWNEJ WYMOWY GŁOSEK: SZ, RZ, CZ, DŹ?

1. Uwrażliwiamy słuch dziecka na ćwiczoną głoskę. Zazwyczaj naukę wymowy głosek :SZ, RZ, CZ, DŹ zaczynamy od głoski SZ.

Prezentujemy dziecku prawidłowe brzmienie ćwiczonej głoski:

- naśladujemy szum wiatru SZSZSZSZSZSZSZSZ,
- wybrzmiewamy kilkakrotnie głoskę SZ w izolacji ; SZ, SZ, SZ, SZ
- polecamy dziecku klasnąć w dłonie kiedy usłyszy głoskę SZ w wymawianym przez nas ciągu głosek: SZ, S, L, M, SZ, A, SZ, SZ, S, sylab: SZU, SU, MU, SZA, SO, SZO, ASZ , SZE, LE, WU, YSZ oraz słów: SZUM, SANKI, SZKOŁA, LOKI, SALA, KOSZ, SAMOLOT, SZAL, CUKIEREK.

2. Usprawniamy narządy artykulacyjne poprzez odpowiednie ćwiczenia. W przypadku głosek szumiących szczególnie ważne są działania zachęcające dziecko do unoszenia języka, np.:

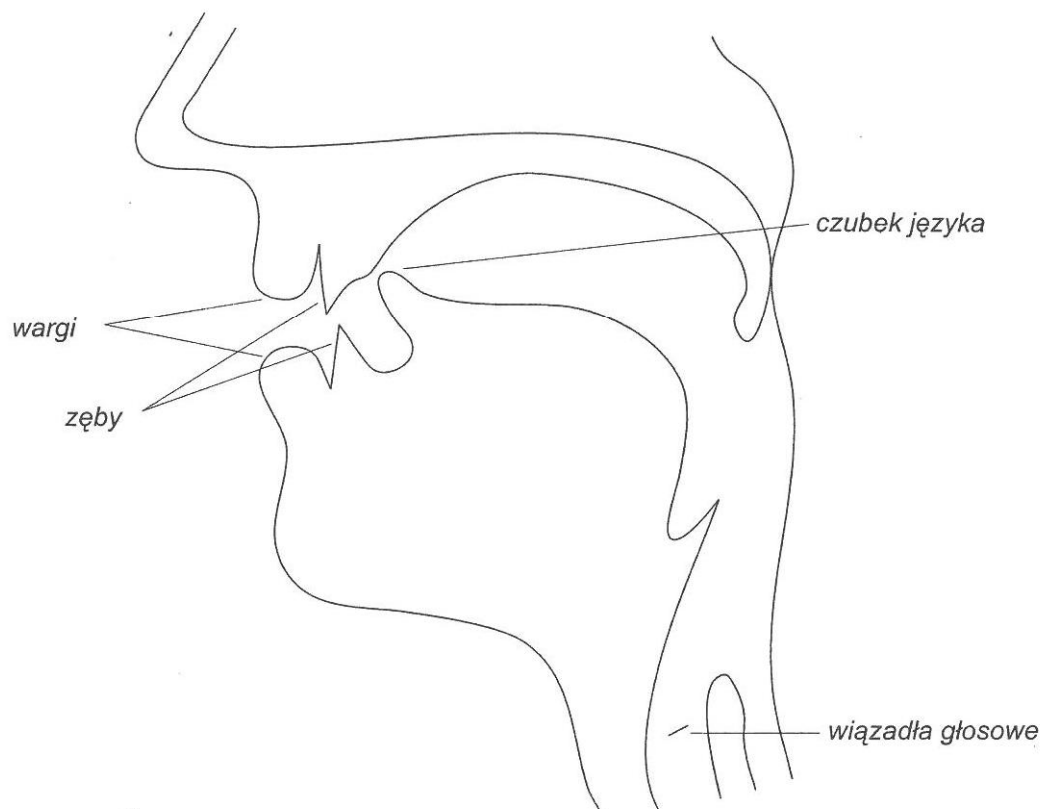
- sięganie językiem do nosa,
- przy otwartych ustach oblizywanie wargi górnej i górnych zębów,
- liczenie zębów górnych,
- szukanie językiem ostatniego zęba u góry po lewej i prawej stronie,
- malowanie językiem na podniebieniu koła, kresek, kwadratu,
- stawianie językiem kropek na wałku dziąsłowym,
- utrzymywanie czubkiem języka rodzynka na wałku dziąsłowym,
- klaskanie i mlaskanie językiem.

Aby usprawnić wargi warto:

- cmokać, gwizdać, parskać,
- utrzymywać między zaciśniętymi wargami kartkę,
- przesyłać całuski,
- przesadnie wymawiać samogłoski: O-U-I.

*W artykulacji głosek **SZ,RZ,CZ,DŹ** bierze udział czubek języka, który tworzy szczelinę z wałkiem dziąsłowym przy głoskach **SZ, RZ** lub zwarcie i szczelinę przy głoskach **CZ, DŹ**. Boki języka przylegają do dziąseł i zębów górnych tworząc łyzeczkowate zagłębienie. Wargi są wysunięte i nieco zaokrąglone, a zęby zbliżone.*

Schemat artykulacyjny ilustrujący położenie narządów mowy podczas wymawiania głoski *ś*.

Aby uzyskać poprawne brzmienie głoski **SZ** układamy odpowiednio język i wargi i naśladujemy szum wiatru.

Jeśli nasze działania nie przynoszą oczekiwanego rezultatu wywołanie głoski zostawiamy logopedzie.

Po uzyskaniu poprawnego brzmienia ćwiczonej głoski w izolacji utrwalamy ją kolejno w:

- sylabach, powtarzając :
 - SZU, SZA, SZO, SZE, SZY,
 - USZU, ASZA, OSZO, ESZE, YSZY,
 - USZ, ASZ, OSZ, ESZ, YSZ,
 - SZUSZU, SZASZA, SZOSZO, SZESZE, SZYSZY,
 - PSZSZ, KSZSZ, FSZSZ, TSZSZ, MSZSZ, SSZSZ,
- wyrazach, w których ćwiczona głoska występuje na początku (nagłos), np.:
 - SZUM, SZUWARY, SZUKA, SZUFELKA, SZUFLADA,

- SZABLA, SZALIK, SZAMPON, SZACHY, SZAFA,
- SZOPA, SZOFE, SZOK, SZORUJE, SZORTY,
- SZELKI, SZERYF, SZEW, SZEMRAĆ,
- SZYJA, SZYJE, SZYDEŁKO, SZYNY, SZYBA;
- wyrazach, w których ćwiczona głoska występuje w środku (śródgłos), np.:
 - KOSZULA, KOSZULKA, KOSZYK, KALOSZE, BAMBOSZE, MYSZKA,
 - MUSZELKA, WIESZA, KASZA, DASZEK, LENIUSZEK, PTASZEK,
 - MASZYNA, OKRUSZE, WIANUSZEK, FARTUSZEK, USZKA,
 - PRÓSZY, WIĘKSZY, POSZUKUJE, KRZYWDA, PIERWSZY,
 - PRZYŁĄDEK, TAŃSZY, GRUBSZY, PRZERWA ,TAŃSZY,
- wyrazach, w których ćwiczona głoska występuje na końcu(wygłos), np.:
 - KOSZ, GROSZ, KALOSZ, DOBOSZ, MYSZ, TEŻ, KAPELUSZ, KLOSZ,
 - AFISZ, ARKUSZ, WĄŻ, JANUSZ, MATEUSZ, ŁUKASZ ,MIŁOSZ,
 - GARAŻ, BAGAŻ, BANDAŻ, CMENTARZ, RYŻ, STRAŻ, JEŻ, WESZ,
 - LEKARZ, PIKARZ, MALARZ, BRAMKARZ, CMENTARZ ,STRÓŻ,
- wyrażeniach, np.:
 - NASZA SZKOŁA SZARA MYSZKA
 - SZKOLNA SZATNIASZEROKA SZAFA
 - SZKLANA SZYBA PSZENNA KASZA
 - PLUSZOWY KAPELUSZ USZY MYSZ
- zdaniach, np.:
 - SZYMON SZUKA KALOSZY.
 - SZARA MYSZKA SIEDZI POD SZAFĄ.
 - W SZKOLNEJ SZATNI WISZĄ WIESZAKI.
 - SZALIK MATEUSZA LEŻY NA ŁÓŻKU.
 - MAMA SZYKUJE PYSZNY GULASZ.

W dalszej kolejności utrwalamy ćwiczoną głoskę w zagadkach, wierszach, rymowankach ,wyliczankach, piosenkach, tekstach.

Z reguły kiedy dziecko zaczyna poprawnie artykułować głoskę **SZ** w jego wymowie pojawiają się pozostałe głoski szeregu szumiącego

Opracowała Beata Basińska_Troć na podstawie: "Zaburzenia artykulacji" w : "Podstawy neurologopedii" Opole 2005; J.Wójtowiczowa „Logopedyczny zbiór wyrazów "Warszawa 1991; J. Góral-Pótróla, S. Zakrzewska „Będę mówić poprawnie Zeszyt 1" 2004;

JAK POMÓC DZIECKU W OPANOWANIU POPRAWNEJ WYMOWY głosek: S, Z, C, DZ.

Zazwyczaj naukę wymowy głosek: s, z, c, dz zaczynamy od głoski S.

1. Uwrażliwiamy słuch dziecka na ćwiczoną głoskę.

Prezentujemy dziecku prawidłowe brzmienie ćwiczonej głoski:

- naśladujemy syczenie: SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS,
- powtarzamy kilkakrotnie głoskę S w izolacji: S,S,S,S,S,S,
- polecamy dziecku klasnąć w dłonie kiedy usłyszy głoskę S wśród innych głosek :S, SZ, R, M, L, W, S, S, Ś, sylab; SA, SO, MA, ES, KU, US oraz słów: sok, mak, sanki, szum, kos, lot, las.

2. Usprawniamy narządy artykulacyjne poprzez odpowiednie ćwiczenia:

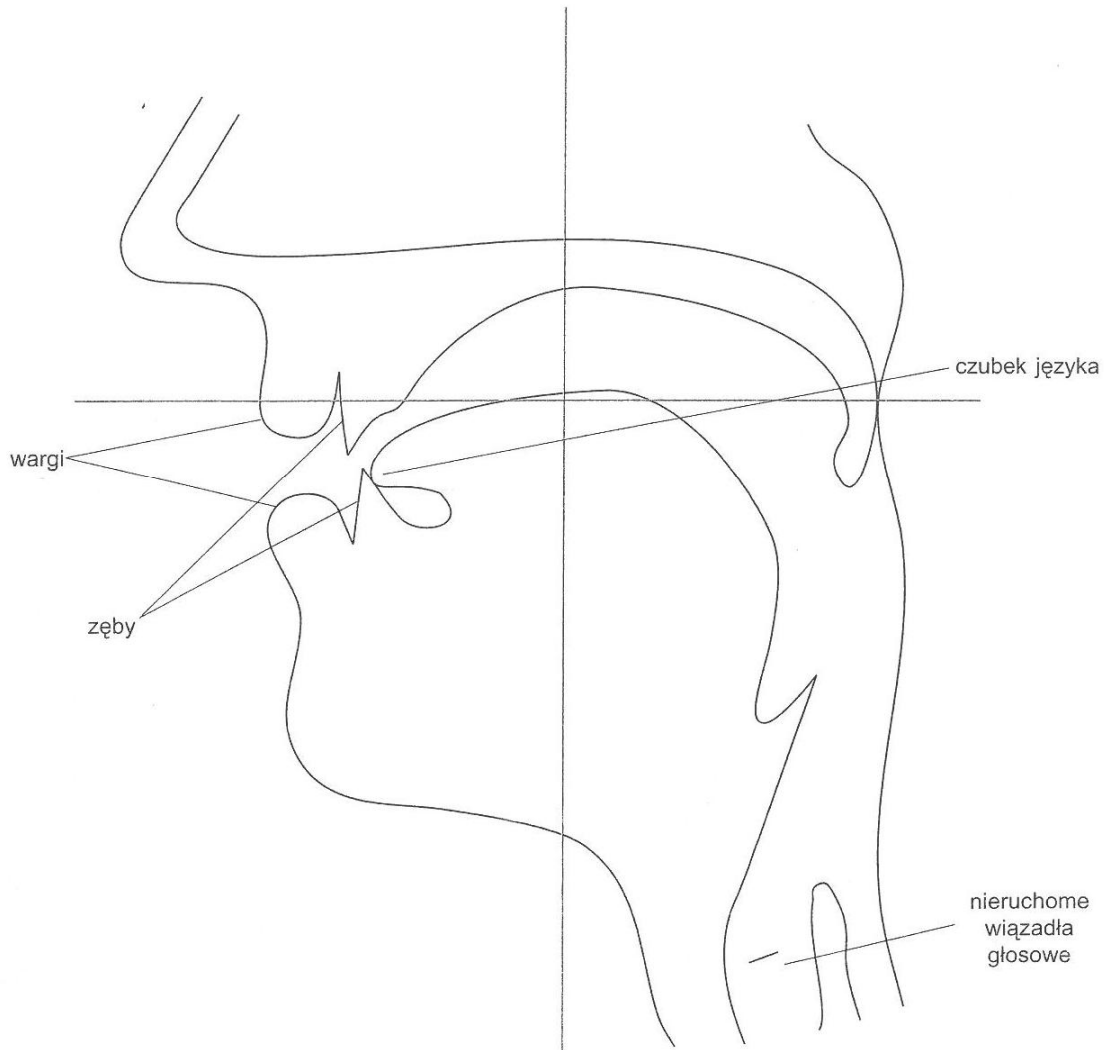
- zasłanianie językiem dolnych zębów i górnych zębów,
- oblizywanie językiem dolnej i górnej wargi,
- dotykanie językiem po kolei każdego zęba ,
- wykonywanie tzw. kociego grzbietu,
- wysuwanie na przemian szerokiego i wąskiego języka,
- cofanie języka w jamie ustnej,
- dotykanie czubkiem języka na przemian środka górnej i dolnej wargi.

- Aby usprawnić wargi warto:

- rozciągać wargi w uśmiechu i ściągać je w dzióbek,
- uśmiechać się pokazując zęby,
- uśmiechać się przy złączonych wargach,
- przesadnie wymawiać samogłoski : U, I, E,
- parskać.

Podczas artykulacji głosek **S, Z, C, DZ** przednia część grzbietu języka zbliżona jest do górnych siekaczy, a czubek języka znajduje się przy dolnych zębach. Między siekaczami i grzbietem języka tworzy się dość wąska szczelina, przy głosek **S, Z** lub zwarcie i szczelina przy głosek **C, DZ**, przez którą przedostaje się powietrze. U pewnej liczby osób szczelina tworzy się między górnymi zębami i czubkiem języka. Wargi są lekko spłaszczone.

Schemat artykulacyjny ilustrujący położenie narządów mowy podczas wymawiania głoski *s*.

Aby uzyskać poprawne brzmienie głoski **S** układamy odpowiednio język i wargi i naśladujemy syczenie.

Jeżeli nasze działania nie przyniosą oczekiwanego rezultatu to wywołanie głoski zostawiamy logopedzie.

Po uzyskaniu poprawnego brzmienia głoski **S** w izolacji ćwiczoną głoskę utrwalamy kolejno w:

- sylabach:
 - SE, SA, SO, SU, SY,
 - ESE, ASA, OSO, USU, YSY,
 - ES, AS, OS, US, YS,
- nagłosie wyrazów:
 - SEN, SERWETKA, SER, SERNIK, SEKUNDA,
 - SABINA, SANKI, SAMOTNY, SALA, SAŁATA,
 - SOKI, SOWA, SOSNA, SOPEŁ, SOŁTYS,
 - SUM, SUWAK, SUFIT, SUS, SUPEŁ, SUMOWAĆ,
 - SYLWETKA, SYPIE, SYGNAŁ, SYMPATYCZNY,
- śródgłosie wyrazów:
 - BASEN, OSET, OSEŁKA, OSESEK,
 - KLASA, KOSA, OSA, FASOLA, ROSA,
 - OSOBA, NOSOROŻEC, GŁOSOWAĆ,
 - POKUSA, ZASUWKA, POSUWAĆ, POSUCHA,
 - WYSYŁKA, WĄSY, WŁOSY, KUSY,
- wygłosie wyrazów:
 - WŁOS, WĄS, ADRES, AUTOBUS, REBUS,
 - LAS, LIS, LOS, KĘS, KŁOS, KOKOS, POWÓZ,
 - ARBUZ, BEZ, GAZ, OWIES, OPIS, MRÓZ,
 - DŁUGOPIS, BIGOS, BAMBUS, KOKOS,
 - DZIKUS, GLOBUS, KWAS, PIES, PAS.
- wyrażeniach:
 - SANKI SYLWKA,
 - SYMPATYCZNY SOŁTYS,
 - SMACZNY SERNIK,
 - UCZESANE WŁOSY,
 - OPIS DZIKUSA,
- zdaniach:
 - SYLWIA SKACZE NA SKAKANCE.
 - SEBASTIAN SOLI SOS.
 - PIES SŁAWKA TO SMYK.

- SYLWIA SPIĘŁA WŁOSY SPINKĄ.
- DO SALI WLECIAŁA JASKÓŁKA.

W dalszej kolejności utrwalamy ćwiczoną głoskę w zagadkach, wierszach, rymowankach, wyliczankach, piosenkach, tekstach.

Z reguły kiedy dziecko zaczyna poprawnie artykułować głoskę **S** w jego wymowie pojawiają się pozostałe głoski szeregu syczącego.

Opracowała Beata Basińska-Troć na podstawie: "Zaburzenia artykulacji" w : "Podstawy neurologopedii" Opole 2005, J. Wójtowiczowa „Logopedyczny zbiór wyrazów”1991; J.Góral-Pótroła, S. Zakrzewska „Będę mówić poprawnie. Zeszyt 3” 2004.